

OP HECHTEN GRONDSLAG

DOOR

WALLY MOES.

Wie een welvarende, zindelijke boerderij wilde zien, moest maar eens gaan kijken naar die van de Schapers. Grootere waren er in het dorp gemakkelijk te vinden, maar bepaald geen beter waargenomen en onderhouden. De ligging, ver achter op het Zevenend, was gunstig en vriendelijk. In een wijden kring stonden de enorme oude lindeboomen voor het breede voorhuis met zijn helder blinkende ruiten en propere gordijnen; op zij was een malsche graskamp met daaraan grenzenden moestuin, en hooiberg, schapenstal, schuren en kippenhokken hadden royaal plaats. Alles, binnen- zoowel als buitenshuis, droeg het kenmerk van degelijkheid, orde en vlijt. Nergens werden de melk-emmers, kuipen en karnvaten geregelder en keuriger opgeschilderd, nergens hadden de beesten beter ligging, en nergens kochten de slaggers liever hun kalven en varkens.

De Schapers waren dan ook met hart en ziel bij hun werk, in merg en been boer. De beesten, de oogst en het weer, daar hadden hun gedachten volop mee te doen, voor andere dingen bleef er geen tijd over.

Het gezin bestond uit twee zusters, Mie en Griet, en hun broer Yzik.

Zij hadden er geen van drieën toe kunnen komen om te trouwen, want het zou zoo jammer zijn geweest om den boel te verdeelen, en zij zaten goed zoo bij elkander. Zij konden het werk aan met z'n drieën; dat was heel wat voordeeliger dan er vreemde hulp bij te halen. Maar jammer genoeg begon Mie op middelbaren leeftijd aan een kwaal te lijden, zoodat zij gedwongen werd zich te ontsien. Zij moesten er dus wel aan gelooven, en namen, na rijp beraad, een stevige jonge meid in huis.

Dat was Engelina Kool.

Engel, zooals zij genoemd werd, telde, toen zij bij de Schapers kwam, ternauwernood vijftien jaar, maar zij was groot, sterk en gewillig, en deed haar werk uitstekend. Zij

wende zoo goed, dat 't al gauw leek, of zij van de familie was en eigenlijk bij hen hoorde.

Tien jaar later stierf Mie, en weer eenige jaren later Griet, en toen bleef Yzik alleen met Engel over.

Een flinke vrouw geworden en heelemaal in den rol van boerin gegroeid, was zij nu zoo goed als de huisvrouw. Yzik kon haar gerust alles overlaten en haar de huishouding geheel naar eigen inzicht en goedvinden laten bestieren, want zij was van alles op de hoogte, en kwam voor den baas op, alsof het haar eigen belangen gold. En zoo bleven die twee bij elkander en waren best tevreden.

En weer verliepen de jaren, de zomers met hun drukken hooitijd en al het zaaien en maaïen op de akkers, en de winters met de koeien thuis, die dan volop werk en zorg gaven.

Yzik was nu al zestig jaar, een stoere man met een dikken rooden kop op een leerachtigen gerimpelden bruinen nek. Zijn phlegmaticke aard, die hem nooit naar een ander leven had doen verlangen, had zich nog wat verdikt, en hij was nog minder vatbaar geworden voor indrukken, die zijn dagelijkschen kringloop van gedachten niet raakten. Zijn boerenwerk was zijn lust en zijn leven, en daar hij er nog steeds op tegen had meer dan hoog noodig vreemde hulp te nemen, had hij het altijd erg druk.

Engel was nu ook al in de veertig jaar. Zij was zich langzamerhand heelemaal als de meesteres gaan voelen, want zij had voor alles evenveel hart als de baas zelf. En voor Yzik was het wat mooi den boel zoo goed verzorgd achter te laten, als hij er op uit ging om het werk op de akkers te doen. Als hij thuis kwam, vond hij alles goed in orde en den pot smakelijk gekookt, en dan zaten de baas en de meid best tevreden tegenover elkander.

Engel was lang en dor, maar niet onknop, en zag er altijd ordentelijk uit. Zij was gelijkmatig van humeur en genoot steeds van haar onbepaalde macht in huis en hof.

Geen van beiden verlangde het anders, of dacht er ooit over, dat er wel eens een verandering kon komen buiten hun wil om.

En toch gebeurde dat.

Op Hechten Grondslag.

Engel was de oudste dochter uit een groot gezin. Daar zij al zoo jong uit huis gegaan en er nooit meer ingekomen was, voelde zij zich niet heel sterk aan haar ouders gebonden. Het was altijd geweest, of, wat de Schapers betrof, haar eigenlijk meer aanging. Maar zij had altijd trouw haar loon overgegeven, en werd daarvoor door haar moeder gekleed, zooals dat in Laren gebruik is. Haar broers en zusters trouwden voor en na, en nu waren alleen Bertha en Jan nog thuis. Daar kwam op een goeden dag ook Bertha met de tijding, dat zij met een boer in Blaricum, een weduwnaar met kinderen, verkeering had gekregen en gauw zou trouwen.

Vrouw Kool, die al oud en nog al hulpbehoevend was, hoorde 't met gelatenheid aan, en zeide:

— „Dan moet Engel natuurlijk thuiskomen.”

Toen dit Engel gezegd werd, schrok ze vreeselijk. Eigenlijk had ze er nooit meer aan gedacht, dat ze niet werkelijk bij Yzik Schaper hoorde. Ze was zoo langzamerhand alles daar als haar eigendom gaan beschouwen. Er was geen koe, die ze niet had zien opfokken of aanschaffen, geen kip, die ze niet uit het ei had zien kruipen. De varkens en kalven waren altijd vet geworden door 't voer, dat zij hun zoo geregeld toediende. De moestuin, waar zij veel zelf in werkte, was haar trots. Zij had er zoo'n schik van, als alles goed opkwam, en wist er zoo voor te zorgen, dat hij altijd wat opleverde voor het middagmaal, versch of ingelegd. En dan de groote kamer in het voorhuis! Die mooie kamer met de goed onderhouden deftige meubels; het zware antieke kabinet met koper beslag, het oud blauw er bovenop, het „beroef" met de geheime laadjes, waar zij de sleutels van had, de breede haard met de mooie tegelfiguren, vogelkooien, katten, bisschoppen en randen van bloemenornamenten. En de massieve ronde tafel er voor, waar zij en de baas ieder hun vaste plaats hadden, de soliede Friesche stoelen met gemakkelijke hooge ruggen, de groote hangklok met zijn gezellig getik, en de kanten gordijnen, die zij altijd met zoo'n liefderijk respect waschte en opmaakte. Dat alles zou zij zoo

maar moeten verlaten, net of 't haar in 't geheel niet meer aanging! 't Leek haar totaal onmogelijk!

En de kleeren van den baas! Niemand zou zeker zoo zorgvuldig en gewetensvol voor alles zorgen, als zij 't altijd gedaan had.

En dan de baas zelf! De baas zelf!!

Daar schoot in eens een gedachte door Engels hoofd, die er nog nooit in opgekomen was. Zij moest eens even gaan zitten en eens goed bedenken, wat zich daar aan haar opdrong.

Als Bertha met een boer in Blaricum trouwde — wel, zij zou met een boer in Laren trouwen — met Yzik! — dan kon ze blijven, waar ze was, en alles zou werkelijk van haar zijn. Yzik was wel oud, en mooi was ie ook niet, maar ze was zelf ook niet jong meer en had eigenlijk al lang niet meer aan trouwen gedacht. En ze kon goed met Yzik overweg. Maar hoe zou ze 't wel aan moeten leggen hem er toe te krijgen? Zij geloofde niet, dat hij ooit aan een vrouw gedacht had, hij scheen alleen maar aardigheid te hebben in zijn land en zijn vee. — Maar zij zou toch zien het gedaan te krijgen — het moest, zij wilde hier niet vandaan! Jammer, dat er ook nog haast bij was — ze zou den baas maar dadelijk, als hij thuiskwam, eens op den tand voelen.

Prompt om twaalf uur kwam Yzik thuis. Hij had altijd een verbazend goeden eetlust en deed den pot van Engel alle eer aan. Zij waren niet gewoon onder het eten veel te praten. Yzik werkte met kennelijk genoegen bordenvol naar binnen, totdat allerlei hikkende geluiden geen twijfel lieten, of hij wel genoeg gehad had. Daarna leunde hij voldaan achterover in z'n stoel en stak z'n pijp aan. Dat was altijd het meest geschikte oogenblik, als er wat te bespreken viel.

— „Baas, ik heb je vandaag wat nieuws te vertellen”, begon Engel het gesprek, „ik mot van je vandaan!”

— „Watte?!”, zei Yzik, „mot je van me vandaan! Dat zal toch wel nie waar wezen! Heb je 't dan niet goed bij me? Ik dacht, dat je altijd blijven zou.”

— „Dat had ik ook gedacht en dat zou ik ook best willen, maar nou mot ik in eens

Op Hechten Grondslag.

thuis komme. Bertha trouwt en nou mot ik thuis komme."

Yzik scheen 't nog niet zoo recht te vatten, de dingen drongen niet zoo heel gauw tot hem door.

— „Nou we zelle d'r nog maar niet over tobbe, dat loopt nog wel los. Je bent nou al langer dan vijf en twintig jaar hier, geleuf ik, je zal nou niet in eens heengaan."

— „Nee, 't loopt niet los", zei Engel, „er zal niks an te doen zijn. Waarom ben jij eigenlijk nooit getrouwd, baas?"

— „Ikke?", zei Yzik, met een langen verwonderden uithaal, „ikke getrouwd? Ik heb er heelemaal nooit erg in gehad. Ik zat goed met Mie en Griet, en 't was mooier den boel bij mekaar te houden. Nee hoor, met een vrouw ben je ook zoo nog niet klaar. Ik heb er genogt van gezien bij anderen. De eene verslonst je boel, de andere versnoept je cente, en de derde maakt overal armoei over en is nooit tevree. Ik heb niks geen spijt, dat ik 't nooit gedaan heb. Ik zit wa goed zooals ik zit."

— „Nou ja", zei Engel weer, „maar daar komt nou een end an, want ik ga weg, en dan mot je maar afwachten, wat je krijgt."

— „Ja die meiden van teugenswoordig binne nie veul, dat heb ik wel in de gaten. Die motte altijd uit en denken meer an d'r lui kleeren, dan an d'r lui werk."

Engel zag wel, dat Yzik niet 't minste verband bracht tusschen het denkbeeld van trouwen en haar persoon.

— „Je zal me nog wat missen", begon ze weer na een poosje.

— „Of ik, Engel!", zei Yzik, „want je hebt altijd best opgepast, da kan ik nie anders zeggen. Zou je moeder je niet hier willen laten en zelf een ander nemen?"

— „Dat kan je net denken! Moeder zal daar een vreemde nemen, die ze betalen mot, zoolang ik een vrije meid ben. Nee hoor, daar zal je wat anders op motte verzinnen!"

Yzik schudde bezwaard z'n dikken kop.

— „Nou, ik mot na 't land. Je gaat toch zoo in eens niet?"

— „Nee baas, van avond kenne we verder praten, dag baas!"

— „Dag Engel! Denk je aan de keutjes en aan de zak rogge, die naar de meulenaar mot?"

— „Ik denk overal an, dat weet je wel. Dat zal heel anders voor je worden as ik weg ben."

— „Zwijg d'r van meid. Ik kan nie geleuve, da je weg za gaan. Ik had zoo vast gedocht, da je altijd hier zou blijven."

— „Je mot nog maar es goed prakkezeere of je er wat op weet", riep Engel hem na.

— „Ik zou nie weten, wat ik prakkezeere most", mopperde Yzik.

— „Nou ja, prakkezeer maar es, dag baas!"

— „Dag Engel!", en de boer ging er van door.

— Zoo'n suffert, dacht Engel, hoe krijg ik 't nog in z'n dikken kop! — Maar 't zal gebeuren. Ik ga hier niet vandaan en 't is de eenige weg, anders mot ik toch.

En ze beschouwde den heelen dag alles in huis al met andere oogen dan gewoonlijk. Ze nam als 't ware van uur tot uur steviger bezit van alles, kreeg er al meer hart voor, en voelde al duidelijker, dat ze niet weg zou kunnen. Ze wreef in 't voorbijgaan 't kabinet met haar schort liefkoozend wat op, 't blonk zoo mooi! En dan weer verschikte ze met voorzichtige hand de pronkstukken op 't bureau, om te probeeren ze nog beter te doen uitkomen. Ze sprak tegen de beesten en stelde ze gerust, ze zou niet heengaan, hoor! Ze zou 't den baas wel aan z'n verstand brengen! — Den baas mocht zij toch ook wel, maar voor hem zou 't haar eigenlijk nog 't minste kunnen schelen.

's Avonds begon zij dadelijk weer haar loopgraven te leggen om de vesting te bestormen.

— „Heb je wat geprakkezeerd, baas?"

— „Wel neen ik, meid! Wa kan ik d'r an doen?"

— „Ik dan wel, baas. Je mot trouwen, dan ben je klaar."

— „Bè je nou mal, Engel! Ik ben veuls te oud, en ik zou nie weten met wie!"

— „Kom, kom, d'r zouen d'r best nog zijn, die je nemen zouen, geloof dat maar. Zoo oud ben je nog niet en je bent nog gaaf zat."

Op Hechten Grondslag.

Maar Yzik zat nog met een open mond van verbazing. — Wat kon die meid toch raar uitkomme! Ze had hem warempel aan 't schrikken gemaakt! Hij zou z'n pijp maar es opsteken. Z'n pijpje rooken, daar was ie van thuis, maar prakkezeere, daar had ie 't nie op. Of 't most dan over de vaarkens weze — hoeveel of ze nou al zoue wegen — en of z'n rekening met de koe, die kalven most, wel uit zou komme. Over die dingen kon ie met schik een poos zitten peinzen, maar lang had ie nooit tijd. Hij zou nou ook maar vroeg te bedde gaan, want hij most er den volgenden dag weer vroeg uit, en al was ie ook goed gezond, hij veulde toch wel, dat ie geen twintig jaar meer was.

— „Ik ga te bedde, Engel”, zei hij dus na een poosje, „ga jij ook?”

— „Ja, ik ga ook, ik ben klaar. Genacht baas!”

— „Genacht Engel!”

En Engel verdween in het opkamertje, waar zij haar bedstee had, terwijl Yzik een van de hooge bedsteden in het voorhuis beklom.

Den volgenden dag na den eten begon Engel weer.

— „Baas, ik ben even thuis geweest en moeder zeit, dat ik al gauw komme mot. Over een week of zes al. Weet je nou al wat je doet?”

— „Och meid, wat leg je toch te zanikke. Hoe zou ik dat nou zoo gauw in eens weten!”

— „Heb je geen zin om te trouwen, baas?”

— „Daar denk ik nou heelemaal niet over, Engel! Ze zoue me zien komme, zoo'n ouwe kerel!”

— „Nou, je mot ook niet na de jonge meiden kijke. Maar zoo eentje van over de veertig, zooals ik er een ben bijvoorbeeld.”

— „Och zwijg er toch over, meid, ik heb wel wat anders te doen! Ik had toen ik nog jong was niet eens erg in trouwen, en nou heb ik 't nog veul minder. Ik begriip niet hoe je zoo iets geks in je hoofd haalt, je bent toch anders zoo mal niet.”

Engel zuchtte opzettelijk luid hoorbaar en keerde zich om met haar rug naar Yzik toe. Toen nam zij een punt van haar boezelaar op, bracht die aan haar oogen, en zei met een huilerige stem:

— „Ik het er toch zoo'n weet van, dat ik hier vandaan mot. Ik kan er niet over, ik kan er niet over! 't Is net, of ik hier veel meer thuis hoor dan thuis.”

Yzik had Engel nog nooit zoo zien doen en zoo hooren spreken, en zijn verbazing was grenzenloos.

— „Wa ga je nou doen, meid? Krijten? Zal ik eens an je moeder gaan vragen, of je hier mag blijven?”

— „O, as je 't maar goed vraagt, weet ik wel zeker, dat ze 't goed zal vinden.”

— „Nou dan za'k er bepaald effe anloope, as je dat denkt. Krijt dan maar nie meer. Dag Engel!”

Dadelijk, toen hij 's avonds thuis kwam, vroeg Engel:

— „Ben je al bij moeder geweest, baas?”

Yzik keek bedrukt en haastte zich niet met antwoorden. Hij had klaarblijkelijk niets gunstigs te vertellen. Eindelijk zei hij:

— „Ze wil er niks van hoore, ze zeit dat je thuis mot komme.”

— „Wat heb je dan gevraagd?”

— „Nou natuurlijk of je hier mocht blijven.”

— „Zie je wel, je hebt 't niet goed gevraagd, dat dacht ik wel. Maar ik wil hier niet vandaan, ik kan er niet over, ik kan er niet over.”

En weer ging de punt van den boezelaar naar boven, en kreeg Yzik den rug van de meid te zien.

Hij voelde zich niets op z'n gemak. Zijn leven was onder grooten gemoedsrust verlopen; nu zag hij geen weg uit deze stoornis, en met krijtende meiden wist hij heelemaal geen raad. Hij stopte maar gauw z'n pijp en ging wat buiten op de bank zitten, en zoodra hij vond, dat het goedschiks kon, zei hij:

— „Ik ga te bedde, genacht Engel.”

— „Genacht baas.”

De volgende dagen deed Engel niet anders dan bij alle maaltijden verschrikkelijke tafreelen ophangen, hoe 't gaan zou, als zij weg was. De kleeren van den baas zouden in 't geheel niet onderhouden worden; hij zou wel gauw als een kiekkaster voor mirakel loopen met gaten in z'n kousen en zonder knopen aan z'n bonker. Het waschgoed en de mooie

Op Hechten Grondslag.

kanten gordijnen zouden stellig vernield worden door te ruig wasschen. Geen een beest zou op tijd z'n vreten krijgen, en hij moest ook maar afkijken, of er wat was, als ie 's middags thuiskwam, en hoè 't dan nog was. En alles zou vervuilen en vervallen!

In de trage hersens van Yzik begon de toekomst er hoe langer hoe donkerder uit te zien, en na verloop van een week was hij bijna even terneergeslagen als Engel zelf. Toch scheen hij de uitkomst maar niet te kunnen vinden, en Engel begreep, dat zij nog duidelijker moest zijn.

— „Ik blijf er bij, zei ze op een middag weer, dat je trouwen mot. As je nou es net zoo'n vrouw kon vinden as ik er een bin, zou je 't dan zoo erg vinden? Dan was je meteen vrij van loon uitbetalen.”

Yzik wou net een vork met éen grooten aardappel er aan in z'n mond steken. Hij bleef met een wijd open mond en zijn arm halverwege verstijfd van verbazing zitten. Het was, of er heel langzamerhand een schemerlichtje bij hem opging. Maar hij moest 't tijd laten om door te dringen. Hij stopte den aardappel in z'n mond, kauwde hoorbaar tot hij hem door kon slikken, en zei toen:

— „Watte, Engel?”

— „Nou mot je nog maar es prakkezeere, baas, ik zeg 't niet nog es, wat ik gezeid heb.”

Yzik at z'n bord leeg, stopte z'n pijp, en staarde in gedachten verdiept voor zich uit.

— Wat had die meid daar gezeid? Net zoo'n vrouw as zij was — en dan hoefde ie verder geen loon uit te betalen? — Zou zij bijgeval zin in hem hebben? Zou dat d'r achter zitte, dat ze er nie over kon om heen te gaan?

Zonder zich rekenschap te geven van wat hij deed, stond hij op, ging het voorhuis in en liep regelrecht op den kleinen spiegel tusschen de twee vensters toe. Hij had tot nu toe alleen in den spiegel gekeken om z'n stropdas om te binden en het weinige haar, dat hij nog had, netjes over z'n kruin te kammen, als hij naar de kerk ging. Nu keek hij zichzelf eens met aandacht aan, nog lodderiger en onverschilliger dan hij andere menschen placht aan te kijken, en

zijn spiegelbeeld vertoonde dan ook een uitermate botte tronie.

— Maar ze het toch zoowat gezeid, mompelde hij. Dan zou alles as ik dood ga van haar zijn — maar ik kan 't toch nie meenemen ook! — Dan zou ik geen loon hoeven uit te betalen. — Dat ik daar nooit eerder aan gedacht heb! Dat had ik misschien al die jaren kenne sparen! — Maar zou ze dat wel gemeend hebbe?

Engel had wel gemerkt, dat 't dezen keer ingeslagen had, en zag met spanning het avondeten te gemoet. De baas en de meid zaten eerst een heelen tijd stilzwijgend tegenover elkander. Zij verorberden met smaak een flinke portie karnemelksche rijstepap, toen zei Yzik:

— „Nou mot je me toch es zeggen, Engel, of je van middag bedoeld hebt, dat jij me wijf wel zou willen worden?”

Gretig knikte Engel van ja.

— „Ja, baas. Dan blijft alles hetzelfde. Dan hoef je alleen maar geen loon meer uit te betalen.”

— „Ja maar”, zei Yzik, „dan ben je de vrouw, en dan verlang je misschien een meid om 't werk te doen, en dan zou ik er bij te kort komme.”

— „Wel neen, baas, ik zal alles blijven doen, zooals ik 't altijd gedaan heb, dat beloof ik je vast, als ik maar hier mag blijven. En je zal vooreest nog geen kleeren voor me hoeven te koopen, want er liggen nog zat mooie pakken van Mie en Griet in 't kabinet, as ik die dan mag dragen.”

— „Nou, je mot 't dan zelf maar weten, ik wil dan wel. Jong ben ik nie meer en mooi ook nie, maar as je nou toch zin in me hebt!”

— „Zin, zin!”, zei Engel, „k vin 't maar zoo miserabel om hier vandaan te motte! Ik kan er in 't geheel niet over en as we trouwen zijn we allebei gered.”

— „Je hebt schoon gelijk, meid, en 't was dom van me, dat ik daar niet eerder aan gedacht heb. Dat komt omdat trouwen d'r bij mij nooit inzat. Maar 't is zooals je zeit, ik ben vrij van loon uitbetalen en jij kan hierblijven. Ik ga morgen dadelijk naar je ouwers. En nou ga ik te bedde, want ik ben